

Јована Миловић

ОДРИЦАЊЕ ОД НАСЛЕЂА У СРПСКОМ ПРАВУ

ОДРИЦАЊЕ ОД НАСЛЕЂА У СРПСКОМ ПРАВУ

Апстракт

Одрицање од наслеђа као преображајно право овлашћује наследника, да се не прихвати наслеђа уколико то не жели. У нашем праву важи правило о стицању заоставштине *ipso iure*, што значи да потенцијални наследници стичу заоставштину у моменту смрти оставиоца по сили закона. Међутим, нико се не може натерати да прихвати наслеђе уколико то не жели, па се стога њега може одрећи.

Одрицање од наслеђа је институт коме се не посвећује довољно пажње у поступку пред оставинским судом. Аутор у раду настоји да укаже на потребу свестранијег приступа институту одрицања од наслеђа, уместо механичког прихватања изјаве о одрицању од наслеђа. Разматрањем свих елемената једне изјаве о одрицању од наслеђа, смањено би се број парничних поступака који се воде поводом неправилности насталих у оставинском поступку, и истовремено повећао број правилних одлука поводом расподеле заоставштине.

Кључне речи: *одрицање од наслеђа, наследничка изјава, дејство наследничке изјаве, поништење наследничке изјаве, незаконите судске одлуке.*

УВОД

Моментом смрти оставиоца одређују се лица која ће бити његови наследници. Међутим, нико се не може натерати да се прихвати наслеђа уколико то не жели. У погледу начина изражавања воље лица, да ли ће се прихватити или одрећи наслеђа, разликујемо два система. По једном систему који води порекло из римског права, да би једно лице постало наследник потребно је да се изјасни да ли хоће или не да се прихвати наслеђа. Уколико потенцијални наследник не да, у остављеном року, изјаву да се прихвата наслеђа, или да га се одриче, у поступку се сматра као да оно не постоји. По другом систему, да би један наследник дефинитивно то и постао, није потребно да се посебно изјашњава јер он то

својство стиче по сили самог закона у моменту смрти оставиоца. Наравно, уколико потенцијални наследник не жели да то дефинитивно и постане, он се од наслеђа може одрећи.¹

У српском савременом праву, важи правило стицања наслеђа *ipso iure*, што значи да се наследничко својство стиче по сили закона у моменту смрти оставиоца.² Сходно наведеном, за стицање наследничког својства није потребно давање наследничке изјаве о прихватању наслеђа, тзв. позитивне наследничке изјаве. Међутим, уколико потенцијални наследник не жели да прихвати наслеђе, он се њега мора изричито одрећи (тзв. нагативна наследничка изјава). Право на одрицање од наслеђа, је акцесорно право које настаје кад и право наслеђа, и припада управо титулару права наслеђа. По својој правној природи, одрицање од наслеђа је једно преображајно право јер овлашћује наследника, који не жели да то дефинитивно и постане, да путем једностране изјаве воље то његово својство престане. Изјава о пријему наслеђа, уколико је дата има декларативни карактер, док је она о одрицању конститутивног карактера, јер њоме лице које је даје у потпуности мења свој наследноправни положај, тако што од привременог наследника постаје лице за које се сматра да никада није ни био наследник односно да није постојао у моменту смрти оставиоца.³

Овако изложено одрицање од наслеђа делује сасвим једноставно, па му тако ни оставински суд не поклања довољно пажње у поступку. Одрицање од наслеђа је веома комплексан институт који отвара многа питања на која одговори и нису тако једноставни као што се на први поглед чини. Његова комплексност али и механичко прихватање изјава о одрицању од наслеђа представљају разлог бројних неправилних одлука оставинског суда у погледу расподеле заоставштине. Његовање листа без неге корена значило би исто што и уско схватање одрицања од наслеђа и његовог поистовећивања са сличним институтима чија дејства нису једнака.

---

¹ Б. Т. Благојевић, *Наследно право у Југославији - Права република и покрајина*, Савремена администрација, Београд, 1988, 367.

² Једно од основних начела нашег наследног права јесте и начело стицања заоставштине по самом закону *ipso iure*, у време отварања наслеђа одређеног оставиоца(то је тренутак његове смрти или проглашења за умрлог) и без давања наследничке изјаве о пријему наслеђа.

³ Н. Стојановић, *Наследно право*, Правни факултет у Нишу, Ниш, 2011, 64, 65.

1. НАСЛЕДНИЧКА ИЗЈАВА

Привремени наследници су лица која су позвана на наслеђе, али која то дефинитивно нису постала јер још увек није окончан поступак за расправљање заоставштине, односно нису се одрекла наслеђа. Да ли ће привремени наследници то дефинитивно и постати, неизвесно је. Инструмент за отклањање неизвесности у овом случају поред одређивања крајњег тренутка за решавање наследноправног статуса ових лица, јесте наследничка изјава. Наследничка изјава може бити позитивна и негативна. Позитивна наследничка изјава, односно изјава којом се наследник прихвата наслеђа, може бити изричита или прећутна.⁴ Лице које је уредно позвано на оставинску расправу, а није се одазвало позиву до окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине сматраће се да се прихватило наслеђа и наследник који га се не одрекне до окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине, као и наследник који је располагао целом заоставштином или њеним делом.⁵ Мере које један наследник предузме само ради очувања заоставштине и мере текућег управљања на сматрају се пријемом наслеђа.⁶ У нашем праву није неопходно давање позитивне наследничке изјаве за стицање наследничког својства јер се то својство стиче аутоматски по сили закона. Наследник се може одредити за давање позитивне наследничке изјаве како би отклонио неизвесност у погледу његовог наследничког својства (нпр. да би могао да тражи одобрење за градњу куће на плацу који му је као наследнику припао).⁷ За разлику од позитивне наследничке изјаве, негативну наследничку изјаву односно ону изјаву којом се одриче наслеђа, може дати само изричито, и то у усменој или писаној форми. Усмено се наследник одриче наслеђа давањем изјаве о одрицању на записник пред судом. Усмена изјава о одрицању од наслеђа може се дати само пред судијом уз присуство записничара, док судијски помоћници и приправници нису овлашћени за узимање ове изјаве. Поред усменог одрицања од наслеђа наследник се може одрећи и у форми поднеска. Поднесак мора бити потписан од стране наследника и оверен.⁸ Законодавац не одређује који је орган надлежан за оверу потписа на наследничкој изјави, па постоји схватање да то може бити и орган управе. Свакако је исправније схватање да потпис може оверити судија стварно

---

⁴ Б. Т. Благојевић, *op. cit.* 368.

⁵ Закон о наслеђивању, "Сл. гласник РС", бр. 46/95, 101/2003- одлука УСРС и 6/2015, чл. 219. ст. 1, ст. 2. (у даљем тексту - ЗОН)

⁶ Чл. 219. ст. 3. ЗОН

⁷ Б. Т. Благојевић, *op. cit.* 368.

⁸ Вид. Н. Стојановић, *op. cit.* 67.

надлежног суда јер је једино он овлашћен за узимање овакве изјаве у току оставинског поступка.⁹ Наследник се може одрећи наслеђа пред судом који у конкретном случају расправља заоставштину, другим стварно надлежним судом (основни суд), или конзуларним, односно дипломатским представништвом Републике Србије.¹⁰ Наследник се може одрећи само наслеђа које је отворено, јер у нашем праву право на одрицање од наслеђа и настаје у тренутку отварања наслеђа. Одрицање од наслеђа које није отворено ништаво је у нашем праву.¹¹ Нпр. на пуноважност уговора о поклону нема утицаја услов да се поклонопримац одрекне наслеђа које није остворено, јер такво одрицање нема правног дејства.¹²

2. МОГУЋНОСТ И НЕМОГУЋНОСТ ОДРИЦАЊА ОД НАСЛЕЂА

Наследник се може одрећи наслеђа до окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине.¹³ Утврђивање рока за давање изјаве о одрицању од наслеђа утврђено је ради остварења правне сигурности и успешног окончања оставинског поступка. Наслеђа се може одрећи само потпуно пословно способан наследник, јер је у питању једностранни правни посао којим се располаже наследноправним овлашћењем. Лица која нису пословно способна (малолетници до 14 година и пунолетна лица потпуно лишена пословне способности) не могу се лично одрећи наслеђа већ у њихово име то чини њихов законски заступник. Поред тога, да би изјава законског заступника о одрицању од наслеђа била валидна потребно је одобрење надлежног органа старатељства. Ограничено пословно способни наследници (малолетници са навршених 14 година и пунолетна лица делимично лишена пословне способности) могу се лично одрећи наслеђа, али им је за пуноважност овакве изјаве потребно одобрење њиховог законског заступника и органа старатељства.¹⁴

Пословно способан наследник може се одрећи наслеђа лично, али то може учинити и преко пуномоћника. Пуномоћник за предузимање ове

---

⁹ Н. Крстић, „Изјава о одрицању од наслеђа“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, Бр. 52/2008, 150.

¹⁰ Закон о ванпарничном поступку, “Сл. гласник СРС”, бр. 25/82 и 48/88 и “Сл. гласник РС”, бр. 46/95-др. закон, 18/2005-др. закон 85/2012, 45/2013-др., 55/2014, 6/2015 и 106/2015-др. закон, чл. 118. ст. 4, у даљем тексту ЗВП

¹¹ Чл. 218. ЗОН

¹² Вид. Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж. 1051/2010.

¹³ Чл. 213. ЗОН

¹⁴ Вид. Н. Стојановић, *op. cit.* 65, 66.

радње мора имати специјално пуномоћје, односно мора бити посебно овлашћен на њено предузимање. Специјално пуномоћје треба да садржи податке о властодавцу, који овлашћује пуномоћника на одрицање, означавање заоставштине, и навођење да ли се одрицање односи на наследника позваног на наслеђе на основу закона, завештања или на нужни део.¹⁵ Ово пуномоћје свакако треба да садржи и потпис властодавца, који мора бити оверен од надлежног органа.¹⁶ Уколико је наследничка изјава дата преко пуномоћника мањкава, непуноважна, суд ће у том случају сматрати да се наследник који се не одазове позиву прихвата наслеђа.

Наследник који се изричито прихватио наслеђа, наследник који је располагао делимично или у целини заоставштином, као и наследник који се до окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине није изјаснио о прихватању или одрицању од наслеђа, не могу се одрећи наслеђа. Наслеђа се не може одрећи ни Република Србија када се она јавља као законски заступник.¹⁷

3. КАРАКТЕРИСТИКЕ ИЗЈАВЕ О ОДРИЦАЊУ

Једном дата наследничка изјава не може се опозвати.¹⁸ Циљ увођења правила о неопозивости јесте остваривање ефикасности и озбиљности суда али и заштита права која су трећа лица стекла давањем наследничке изјаве. Једном дата наследничка изјава не може се опозвати, али то не значи да се не може изменити односно поништити. Изјава о одрицању од наслеђа се може поништити ако је дата услед претње, принуде, преваре или заблуде.¹⁹ Поништај овакве изјаве може тражити једино наследник који је такву изјаву дао. Закон о наслеђивању не предвиђа рок у коме се може тражити поништење дате изјаве, па се у теорији и пракси сходно примењују одредбе ЗОО. Наследничка изјава о одрицању од наслеђа се сходно томе може поништити у субјективном року од једне године од сазнања за разлог рушљивости односно престанка принуде, и у објективном року од три године од давања изјаве.²⁰ Наследничка изјава се може побијати и од стране поверилаца наследника,

---

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Чл. 118. ст. 2. ЗВП

¹⁷ Вид. С. Н. Сворцан, *Наследно право*, Правни факултет у Крагујевцу, Крагујевац, 2006, 35.

¹⁸ Чл. 214. ст.3. ЗОН

¹⁹ Чл. 214. ст.4. ЗОН

²⁰ Закон о облигационим односима, “Сл. лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89-одлука УСЈ и 57/89, “Сл. лист СРЈ”, бр. 31/93 и “Сл. лист СЦГ”, бр. 1/2003- Уставна пovelја, чл. 117. (у даљем тексту - ЗОО)

јер се одрицањем од наслеђа онемогућава намирење повериоцевог потраживања из вредности заоставштине коју би наследио да се није одрекао. Негативна наследничка изјава, сходно члану 281. ст. 4 ЗОО, представља бесплатно располагање које се може побијати тужбом повериоца, уколико дужник не поседује довољно средстава за испуњење повериоцевог потраживања. Побивање ове изјаве се врши у форми Паулијанске тужбе, која подразумева право повериоца да напада правне радње дужника којима је он умањио своју имовину и на тај начин онемогућио повериоца у наплати доспелог потраживања. Неприхватање наслеђа представља правну радњу којом се причињава штета повериоцима јер представља пропуштање због кога је дужник изгубио какво материјално право, па таква правна радња може бити предмет побивања Паулијанском тужбом.²¹

Негативна наследничка изјава је неопозива, али је неопозива и она о прихватању наслеђа. Накнадна изјава наследника о одрицању од наслеђа неће имати никаквог значаја, уколико се ранијом изјавом прихватио свог наследног дела.²²

Изјава о одрицању од наслеђа се не може условљавати или орочавати. Изјава о одрицању од наслеђа не може бити везана за настанак или ненаступање неке будуће неизвесне околности, јер се тиме нарушава правна сигурност.²³ Закон о наслеђивању предвиђа да ако је наследничка изјава, дата под условом или роком таква изјава неће производити правно дејство.²⁴

Одрицање од наслеђа не може бити делимично.²⁵ Основни разлог оваквог решења произлази из чињенице да се наследни делови одређују законом или вољом завештаоца а не вољом наследника, он само има право да понуђено прихвати или да га одбије.²⁶ Наследник се не може на пример прихватити само права а одрећи обавеза. Наследник се не може одрећи наслеђа делимично по једном основу позивања на наслеђе али се може одрећи наслеђа по једном правном основу, а прихватити по другом . Приликом давања наследничке изјаве судија мора упозорити наследника који је даје, да се у наследничкој изјави мора јасно видети да ли се наследник одриче дела заоставштине који му припада на основу правила

---

²¹ Вид. Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж 1805/2015

²² Вид. Решење Вишег суда у Пожаревцу, Гж 401/2015

²³ Нпр. изјава о пријему наслеђа уз услов становања у стану док се не реши стамбено питање у погледу услова не производи дејство. Вид. Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 3333/2008

²⁴ Чл. 214. ст 1. ЗОН

²⁵ Чл. 214. ст. 2. ЗОН

²⁶ Вид. С. Марковић, *Наследно право*, Службени лист СФРЈ, Београд, 1981, 101.

редовног законског наслеђивања, или на основу одредаба које се односе на нужни део, или на основу завештања. Дејство наследничке изјаве о одрицању од наслеђа зависиће управо од тога да ли се наследник одрекао свог законског, нужног наследног дела или заоставштине која би му припала по основу завештања.

Уколико наследник умре у току поступка за расправљање заоставштине, а до тог тренутка није дао наследничку изјаву, односно није се одрекао наслеђа, ово право прелази на његове наследнике.²⁷ Право на одрицање од наслеђа не престаје смрћу његовог титулара већ заједно са субјективним наследним правом улази у заоставштину преминулог наследника. Прелаз права на одрицање од наслеђа, заједно са правом наслеђа, на наследнике умрлог лица назива се наследноправна трансмисија.²⁸ Ако се у случају наследне трансмисије из члана 215 ЗОН, наследници умрлог наследника не одрекну његовог наследног дела, тај део улази у заоставштину. Нпр. ако се нису одрекли наслеђа, наследници и пре доношења решења о наслеђивању имају права да преузму парнични поступак који је водио оставилац у време смрти.²⁹ Наследници стичу заоставштину у тренутку оставиочеве смрти, истовремено стичући право на одрицање од наслеђа. Ако се наследник не одрекне наслеђа и све док га се не одрекне, сматра се да је наследник наслеђе примио, сходно члану 219 став 1. Сходно члану 1 став 2 ЗОН, заоставштину чине сва наслеђивању подобна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти. Једно од таквих права јесте и субјективно право, овлашћење на вођење парнице пред судом, какво је имао оставилац у тренутку смрти.

Одрицање од наслеђа у нашем праву има лично дејство и наследник се може одрећи наслеђа само у своје име. Суд у оставинском поступку мора упозорити наследника да се може одрећи наслеђа само у сопствено име, што значи да ће доћи до аутоматске примене права представљања, па суд у том случају позива потомке лица које се одрекло наслеђа да дају наследничку изјаву.³⁰ Савезни закон о наслеђивању предвиђао је нешто другачије правило. Наиме сходно Савезном закону о наслеђивању наследничка изјава о одрицању од наслеђа важила је и за потомке лица које се одрекло наслеђа, осим уколико лице које се одриче наслеђа изричито не изјави да се одриче у своје име.³¹ Овакво правило отклањало је примену права представљања.

---

²⁷ Чл. 215. ЗОН

²⁸ Вид. Н. Стојановић, *op. cit.* 69.

²⁹ Вид. Решење Привредног апелационог суда, Пж. 1756/2014

³⁰ О. Антић, *Наследно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Службени гласник, Београд, 2010, 392

³¹ Вид. Б. Т. Благојевић, *op.cit.* 372

Решење из Савезног закона више не важи у нашем праву, у коме се наследник одриче наслеђа само у своје име, и уколико се одрекао наследног дела који би му припао по основу закона долази до аутоматске примене права представљања. Међутим, у пракси су примећена незаконита поступања у погледу примене овог правила. Иако правило о важењу изјаве о одрицању и на потомке лица које се одрекло, више не важи у нашем законодавству у нашој пракси је и даље присутно. Свакако да раније важеће правило скраћује поступак, али са друге стране ускраћује стицање наследних права лица која су могла и хтела да наследе свог претка. Нпр. у оставинском поступку у ком се расправљала заоставштина преминулих родитеља иза којих су као потомци остала њихова деца син и ћерка. Ћерка се одрекла наслеђа, те је првостепени суд донео решење о наслеђивању којим је целокупна заоставштина припала сину преминулих родитеља. Међутим, ћерка преминулих родитеља је имала двоје деце који нису позвани ради давања наследничке изјаве, те су они покренули парнични поступак ради остварења својих наследних права.³² ЗОН у члану 10 прописује да ако оставиочево дете не може или неће да наследи, његов део на једнаке делове наслеђују његова деца (унуци оставиоца), а кад неки од оставиочевих унука неће или не може да наследи, његов део на једнаке делове наслеђују његова деца (праунуци оставиоца) и тако редом док има оставиочевих потомака. Будући да се у нашем праву наследник може одрећи наслеђа само у своје име, на наслеђе се позивају његови потомци.³³ Тужиоцима су у конкретном примеру повређена наследна права, јер нису позвани у оставинским поступцима иза смрти деде и бабе како би дали наследничке изјаве.

Поред тога, разлог за доношење незаконитих одлука оставинског суда јесте и поистовећивање одрицања од наслеђа са одрицањем од наслеђа у корист одређеног наследника, и ако између ова два наследноправна института постоји значајна разлика. Код одрицања од наслеђа, наследнику престаје наследничко својство, а код одрицања у корист одређеног наследника, наследник који даје такву изјаву уствари прихвата наслеђе и истовремено га уступа другом наследнику.³⁴ Већ смо напоменули да се наследничка изјава може односити само на прихватање или одрицање од наслеђа, она се не може условљавати нити су могући било какви додаци уз њу. Сходно наведеном, одрицање у корист одређеног наследника не сматра се као одрицање од наслеђа већ као изјава о уступању свог наследног дела, што у ствари значи пријем наслеђа

---

³² Вид. Пресуда Апелационог суда у Нишу, Гж 3526/2018

³³ Вид. В. Д. Ристић, *Практикум за наслеђе - са објашњењима, судском праксом и регистром појмова*, Савремена администрација, Београд, 1996, 185.

³⁴ Чл. 216. ст. 1. ЗОН

уз истовремено поклањање наследног дела другом наследнику. Нпр. уколико се лице одриче наследства у корист свог брата то би била изјава о пријему наследства уз истовремено уступање наследног дела. У овом случају потомци наследника који се одрекао наслеђа не би могли да траже исто, јер се њихов предак није одрекао наслеђа већ је свој део уступио другом наследнику. На односе између примаоца и уступаоца се примењују правила о поклону.³⁵

4. ДЕЈСТВО ИЗЈАВЕ О ОДРИЦАЊУ

Приликом давања изјаве о одрицању наследник мора навести да ли се одриче наследног дела који му припада по основу закона, или на основу завештања или се изјава односи на нужни део. Одговор на питање шта ће се десити са делом наслеђа које би припало лицу које се одрекло наслеђа зависи од тога да ли је у питању тестаментално или законско наслеђивање. Наследник који се одрекао наслеђа сматра се да није постојао у моменту смрти оставиоца, па је потребно расподелити део заоставштине који би њему припао да није дошло до одрицања. Наследни део законског наследника применом права представљања припада његовим потомцима. Потомци наследника који се одрекао наслеђа се такође могу одрећи наслеђа али га се могу и примити. За разлику од права на одрицање њиховог претка које настаје истовремено са правом наслеђа, у моменту смрти оставиоца, потомци право на одрицање стичу тек од тренутка када се њихов предак одрекао наслеђа. Уколико наследник нема потомака, његов део заоставштине прираста наследницима који су у конкретном случају позвани на наслеђе, и који су у истом наследном реду и степену сродства. У случају када се више не може применити право прираштаја, јер у том наследном реду нема наследника који хоће и могу да наследе, наследни део наследника који се одрекао наслеђа припашиће наследницима из следећег наследног реда.³⁶ Покрајински Закон о наслеђивању Војводине предвиђао је специфично решење за случај да су се наслеђа одрекли сви потомци оставиоца, целокупна заоставштина припадала је брачном другој оставиоца без позивања на наслеђе сродника из другог наследног реда.³⁷

Када се наслеђа одрекне завештајни наследник, на наслеђе се позива његов супститут уколико га је завешталац у завештању одредио. Уколико завештањем није одређен супститут, распоређивање наследног дела наследника који се одрекао наслеђа, биће извршено сходно

---

³⁵ Чл. 216. ст. 2. ЗОН

³⁶ Вид. Н. Крстић, *op. cit.* 154.

³⁷ Б. Т. Благојевић, *op. cit.* 373.

правилима тумачења завештања. Кад завешталац постави више наследика, а не одреди њихове наследне делове, део наследника који не може или неће да наследи једнако прираста осталим постављеним наследницима. Кад завешталац постави наследнике тако да једнима одреди наследне делове, а другима не одреди, део наследника који не жели да наследи једнако прираста само наследницима чији делови нису одређени. Кад завешталац постави наследнике и свима одреди наследне делове, део наследника који не жели да наследи припада законским наследницима.³⁸ Што се тиче примене права представљања код завештајног наслеђивања, она је искључена, па се на наслеђе наследног дела наследика који се одрекао наслеђа не могу позвати његови потомци. И нужни наследник има право да се не прихвати нужног дела. У теорији је спорно распоређивање нужног дела, односно да ли његов нужни део прираста осталим нужним наследницима или улази у расположиви део заоставштине, односно онај део заоставштине који преостане по намирењу нужног дела. Када се наслеђа одрекне нужни наследник његов део може ући у расположиви део заоставштине, може прирасти осталим нужним наследницима, али је могуће и да нужни део једним делом оде у расположиви део заоставштине а другим делом прирасте осталим нужним наследницима.³⁹

ЗАКЉУЧАК

У нашем савременом праву наследници стичу заоставштину у моменту смрти оставиоца по сили закона, и без давања наследничке изјаве. За стицање наслеђа није потребно давање изјаве о прихватању. Међутим, уколико привремени наследник не жели да то дефинитивно и постане, он се наслеђа може одрећи. Наследник се може одрећи наслеђа до окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине, те уколико га се не одрекне до тог тренутка сматра се да се прихватио наслеђа. Једном дата изјава о одрицању од наслеђа не може се опозвати, али ни условљавати или орочавати, јер би се на тај начин нарушавала правна сигурност и одуговлачили већ довољно дуги поступци. Право на одрицање од наслеђа је наследиво. Уколико наследник умре пре окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине, а до тог тренутка се изричито не прихвати или одрекне наслеђа, то право прелази на његове наследнике. Одрицање од наслеђа има лично дејство, што подразумева могућност одрицања од наслеђа само у своје име. Бројне незаконите

---

³⁸Чл. 140. ЗОН

³⁹ Н. Крстић, *op. cit.* 155, 156.

одлуке оставинског суда произлазе управо из небриге о личном дејству одрицања од наслеђа. Приликом расподеле дела заоставштине наследника који се одрекао наслеђа судови често не воде рачуна о правном основу стицања наслеђа наследника који га се одрекао. Дали из непажње, недостатка воље да се на наслеђе позивају сва лица која на то имају право, или из жеље да се скрате оставински поступци, многа лица остају ускраћена за своја наследна права. Када се наследник одрекао наследног дела који би му припао по основу закона, долази до аутоматске примене права представљања, и судови у том случају морају на наслеђе позвати потомке лица које се наслеђа одрекло. Наши судови то, на жалост, веома ретко чине. Уместо примене права представљања и позивања потомака лица које се одрекло наслеђа да дају своју наследничку изјаву, судови аутоматски примењују право прираштаја додељујући наследни део наследника који се одрекао осталим позваним наследницима. На овај начин судови ускраћују наследна права потомцима наследника који се одрекао наслеђа, а који су хтели и могли да наследе. Са једне стране, они заиста на овај начин скраћују оставински поступак, али са друге стране, повећавају број парничних поступака који се покрећу поводом незаконитих одлука оставинског суда. Поред тога, незаконите одлуке доносе и због поистовећивања одрицања од наслеђа са одрицањем од наслеђа у корист одређеног наследника. Одрицање од наслеђа у корист одређеног наследника не сматра се као одрицање од наслеђа него као изјава о уступању свог наследног дела, која уствари значи пријем наслеђа уз истовремено поклањање наследног дела другом наследнику. Код одрицања од наслеђа у корист одређеног наследника, суд не може применити право представљања и на наслеђе позвати потомке лица које је свој наследни део уступило другом након прихватања. Приликом разматрања изјаве о одрицању судови морају истој посветити више пажње. Уколико суд правилно утврди правни основ по ком наследник који се одрекао наслеђа стиче наследни део, суд ће применити и одговарајућа правила за расподелу његовог наследног дела. Свеобухватнијим и пажљивијим разматрањем свих елемената једне изјаве о одрицању повећао би се број правилних одлука оставинског суда, али и број наследника који би своја наследна права остварили још у оставинском поступку без покретања парничног поступка и тражења “правде” у њему.

ЛИТЕРАТУРА

Антић, О., *Наследно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Службени гласник, Београд, 2010.

- Благојевић, Т. Б., *Наследно право у Југославији – Права република и покрајина*, Савремена администрација, Београд, 1988.
- Крстић, Н., „Изјава о одрицању од наслеђа“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 52/2008.
- Марковић, С., *Наследно право*, Службени лист СФРЈ, Београд, 1981.
- Ристић, Д. В., *Практикум за наслеђе - са објашњењима, судском праксом и регистром појмова*, Савремена администрација, Београд, 1996.
- Стојановић, Н., *Наследно право*, Правни факултет у Нишу, Ниш, 2011.
- Сворцан, Н. С., *Наследно право*, Правни факултет у Крагујевцу, Крагујевац, 2006.
- Закон о наслеђивању, “Сл. гласник РС”, бр. 46/95, 101/2003- одлука УСРС и 6/2015
- Закон о ванпарничном поступку, “Сл. гласник СРС”, бр. 25/82 и 48/88 и “Сл. гласник РС”, бр. 46/95-др. закон, 18/2005-др. закон 85/2012, 45/2013-др., 55/2014, 6/2015 и 106/2015-др. закон
- Закон о облигационим односима, “Сл. лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89-одлука УСЈ и 57/89, “Сл. лист СРЈ”, бр. 31/93 и “Сл. лист СЦГ”, бр. 1/2003- Уставна повеља

Jovana Milović
Teaching Assistant

RENUNCIATION OF INHERITANCE IN SERBIAN LAW

Summary

Renunciation of inheritance in co-owners property right authorizes the inheritor not to accept the inheritance if he does not want it. In our legislation there is a right on gaining of assets ipso iure, which means that potential inheritors will gain the inheritance at the moment when the owner dies by force of law. However, nobody can be forced to accept the inheritance if he does not want it and therefore he can renounce it.

Renunciation of inheritance is an institute which is not represented enough in the probate court. In this work the author intends to indicate the need of a comprehensive approach to the institute of inheritance renunciation, not only mechanical acceptance of an inheritance renunciation statement. By considering all the elements of a statement of inheritance renunciation, the number of legal procedures as to irregularities in inheritance procedures would

be fewer, and simultaneously the number of regular rulings in inheritance distribution would increase.

Key words: *inheritance renunciation, inheritance statement, effect of the inheritance statement, annulment of the inheritance statement, unlawful court rulings.*

Рад је предат 30.10.2018. године, а након мишљења рецензената одлуком Главног и одговорног уредника је одобрен за штампу.